

ประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชนชาวไทย

Effectiveness of Training Management Based on Practice of Dhamma – Nava “Among thai Sangha and People

พระครูสุธีกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภณ)^{1*}, พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนธิโย)²,
พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปญญาสิริ)³, และ สุรพล สุธะพรหม⁴
Phrakhrusuthikittibundit (Krisada Kittisobhano)^{1*}, Phrametheewatcharaprachathorn
(Prayoon Nonthiyo)², Phrakhrumedhisiridhammbundit (Panya Panyasiri)³, and
Surapol Suyaprom⁴

¹⁻⁴ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : krisada.sae@mcu.ac.th

DOI : 10.65205/jlgisrru.2026.e296149

Received : December 4, 2025; Revised : January 26, 2026; Accepted : February 7, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความพึงพอใจของพระสงฆ์และประชาชนชาวไทยที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย และ 2. เสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 37 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์ 5,711 รูป และกลุ่มประชาชนทั่วไป 7,834 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะของแบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งผู้บริหารจังหวัด พระสังฆาธิการ ประชาชนและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ จังหวัดละ 4 รูปหรือคน รวมทั้งสิ้น 148 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. คณะสงฆ์ไทยมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D.= 0.74) เช่นเดียวกับประชาชนชาวไทยที่มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D.= 0.73) โดยทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากในทุกด้านที่ประเมิน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2) ด้านเนื้อหาและหลักสูตร 3) ด้านกระบวนการฝึกอบรม 4) ด้านวิทยากร 5) ด้านสภาพแวดล้อม 6) ด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และ 7) ด้านการบริหารจัดการ และ 2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรย่อยที่จำเพาะเจาะจงตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น เยาวชน วัยทำงาน และผู้สูงอายุ 2) การพัฒนาสื่อดิจิทัลและ

Citation : Kittisobhano, K., Nonthiyo, P., Panyasiri, P., & Suyaprom, S. (2026). Effectiveness of Training Management Based on Practice of Dhamma – Nava “Among thai Sangha and People. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296149. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>

แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการเข้าถึงที่ง่ายขึ้น การใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นการปฏิบัติจริงและกิจกรรมกลุ่ม 3) การพัฒนาศักยภาพวิทยากรผู้สอนอย่างต่อเนื่องทั้งด้านทักษะการสอนและเทคโนโลยี 4) การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครหรือพี่เลี้ยงเพื่อติดตามและให้คำแนะนำแก่ผู้ผ่านการอบรมอย่างต่อเนื่อง และ 5) การผลักดันให้เป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการเพื่อการขยายผลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : ประสิทธิผล, ธรรมนาวา “วัง”, การฝึกอบรม

Abstract

This research article aimed to 1) examine the satisfaction of Thai monks and the Thai public toward the effectiveness of training management based on the Dhamma-Nava “Wang” principle for the Sangha and Thai people, and 2) propose recommendations for improving the effectiveness of such training management. This study employed Mixed Methods Research. The quantitative research component collected data from sample groups in 37 provinces nationwide, comprising two groups: 5,711 monks and 7,834 laypeople, using Cluster Sampling. The research instrument used for data collection was a questionnaire, which included both closed-ended and open-ended questions. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research component involved Documentary Analysis and In-depth Interviews with 148 key informants. These informants included experts, provincial executives, Sangha administrators, and participating people and youth (4 individuals per province). The qualitative data were analyzed using Content Analysis.

The research findings were as follows: 1. The Thai Sangha had satisfaction with the effectiveness of the training management at an overall high level ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.74). Similarly, the Thai people showed satisfaction at an overall high level ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.73). Both groups reported high levels of satisfaction in all seven assessed areas: 1) participants, 2) content and curriculum, 3) training process, 4) lecturers, 5) environment, 6) support from network partners, and 7) administration. 2. Recommendations for developing the effectiveness of the training management for the Thai Sangha and people included: 1) developing specific sub-curriculums tailored for target groups such as youth, the working-age population, and the elderly; 2) developing digital media and online platforms for easier access, and using Active Learning processes that emphasized practice and group activities; 3) continuously developing the potential of lecturers in both teaching skills and technology; 4) creating a volunteer or mentor network to follow up and provide continuous guidance to trainees; and 5) promoting the program as a key policy for the Sangha and government agencies to ensure sustainable expansion.

Keywords : Effectiveness, Dhamma Nawa “Wang”, Training

Citation : พระครูสุจิตต์บัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภณ), พระเมธีวชิรประชากร (ประยูร นนทโย), พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปณญาสิริ), และ สุรพล สุธะพรหม. (2569). ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชนชาวไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296149.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>

บทนำ (Introduction)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริและพระราชกรณียกิจในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาในฐานะพุทธมามกะและองค์อัครศาสนูปถัมภก โดยทรงน้อมนำหลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเผยแผ่ให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ธรรมนาว่า “วัง” จึงเป็นแนวทางปฏิบัติที่พระราชทานเพื่อให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงธรรมะอย่างแท้จริงผ่านการศึกษาและภาวนา หลักสูตร “ปูทาง สู่ ธรรมนาว่า วัง” มุ่งส่งเสริมการศึกษาธรรมะและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ และช่วยให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามฐานะของตนเพื่อความสุขและความเจริญของสังคม ทั้งนี้ พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดให้จัดพิมพ์หนังสือธรรมะฉบับธรรมนาว่า “วัง” เป็นธรรมทาน ประกอบด้วยหลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์และอริยสัจ 4 เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และพระราชกุศลแด่บูรพมหากษัตริย์ หนังสือทั้ง 4 เล่ม ได้แก่ หลักการชาวพุทธ อริยสัจภาวนา หลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2568) และ แนวทางปฏิบัติธรรมนาว่า “วัง” ถวายทอดหลักธรรมอย่างเข้าใจง่ายพร้อมภาพฝีพระหัตถ์ ช่วยให้ทุกเพศทุกวัยเข้าถึงสาระธรรมได้อย่างลึกซึ้ง บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของหนังสือดังกล่าวต่อสังคมไทย และเสนอแนวทางส่งเสริมการใช้หนังสือในระดับชุมชนและสังคมเพื่อสืบสานพระราชปณิธานแห่งการเผยแผ่พระพุทธธรรม

หนังสือ ธรรมนาว่า “วัง” เป็นพระราชนิพนธ์ที่มุ่งเผยแผ่แนวทางการดับทุกข์ด้วยปัญญา โดยยึดหลัก อริยสัจ 4 ซึ่งเป็นแก่นแท้ของพุทธสันติวิธี เพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืน หนังสือชุดนี้มี 4 เล่ม ได้แก่ หลักการชาวพุทธ อริยสัจภาวนา หลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ และ แนวทางปฏิบัติธรรมนาว่า “วัง” (หนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์, 2568) เนื้อหามีลักษณะเข้าใจง่ายแต่ลึกซึ้ง พร้อมภาพวาดฝีพระหัตถ์เพื่อสื่อสารแนวคิดทางธรรมอย่างงดงามและเข้าถึงได้ทุกวัย หลักการสำคัญในหนังสือสะท้อนอุดมการณ์ของพุทธสันติวิธี ที่เน้นการพัฒนาปัญญาและจิตใจให้สงบสุข โดย (1) สอนการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมด้วยเมตตา อดทน และมีสติ (2) นำเสนอแนวทางภาวนาเพื่อดับทุกข์ตามอริยสัจ 4 (3) ให้ขั้นตอนการฝึกสติและปัญญาเพื่อความพ้นทุกข์ และ (4) ชี้แนะแนวปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันอย่างเป็นระบบ หนังสือยังส่งเสริมการเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบใหม่ เช่น โครงการฝึกสมาธิในชุมชน การอบรมธรรมะ การเผยแพร่ผ่านสื่อดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงทุกวัย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในสามด้านสำคัญ คือ 1. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดับทุกข์ ทำให้ประชาชนเข้าใจหลักอริยสัจ 4 อย่างลึกซึ้ง 2. เสริมสร้างความสงบสุขในชุมชน ด้วยการลดความขัดแย้งและส่งเสริมความสามัคคี 3. เผยแพร่วัฒนธรรมพุทธในสังคมไทย ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงและร่วมสมัย หลักการปฏิบัติของ ธรรมนาว่า “วัง” มุ่งเน้นให้ผู้คน 1. ยึดพึ่งพระรัตนตรัยอย่างมีคุณค่า 2. แก้ไขความงมงาย ด้วยการเข้าใจหลักธรรมอย่างแท้จริง 3. พึ่งพาตนเองตามหลักกรรม โดยตระหนักว่าผลแห่งความสำเร็จเกิดจากการกระทำของตน 4. สร้างองค์ความรู้ในอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาชีวิตและจิตใจให้พ้นทุกข์ 5. สืบทอดพระพุทธศาสนา ผ่านการทำความเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้อง

การจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย เพื่อจะได้เรียนรู้หลักการปฏิบัติ เพื่อความพ้นทุกข์ของพระพุทธองค์ และนำไปใช้ได้กับชีวิตในทันที เหมือนกับหลายคนที่ได้นำไปใช้แล้ว เปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเอง ทั้งสุขภาพความสัมพันธ์ การใช้ชีวิตในทุกมิติโครงการปูทางสู่การตื่นรู้ ธรรมนาว่า “วัง” จัดขึ้นเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ตามแนวพระราชดำริในหนังสือธรรมนาว่า “วัง” อันทรงคุณค่า นำพาสู่ความสงบ และ ปัญญาในชีวิต กิจกรรมภายในงานประกอบด้วย การบรรยายธรรม การฝึกสมาธิ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ได้กับชีวิตในทันที เหมือนกับหลายคนที่ได้นำไปใช้แล้ว เปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเอง ทั้งสุขภาพความสัมพันธ์ การใช้ชีวิตในทุก

Citation : Kittisobhano, K., Nonthiyo, P., Panyasiri, P., & Suyaprom, S. (2026). Effectiveness of Training Management Based on Practice of Dhamma – Nava “Among thai Sangha and People. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296149. <https://doi.org/10.65205/Jlgisrru.2026.e296149>

มิติ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวธรรมนาว่า”วัง” นี้ พระราชญาณวชิรชินโนภาส (พระอาจารย์ท้าววัฒน จารุณโณ) ได้กำหนดแผนงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ใช้หลักสูตร “เพื่อการตื่นรู้” ในการเสริมสร้างให้ประชาชนมีศรัทธายึดมั่นในพระรัตนตรัย เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ สร้างความเข้าใจที่มาของ ทุกข์ และแนวทางการปฏิบัติให้พ้นจากความทุกข์ ชั้นที่ 2 ใช้หลักสูตร “เพื่อการ รู้แจ้ง” สำหรับอบรม เสริมสร้างทักษะการปฏิบัติให้แก่ผู้ตั้งใจเข้ามาเรียนรู้ ให้เข้มข้นมากขึ้นถึงวิธีการคลายจากความทุกข์ตาม ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ต่อเนื่องจากชั้นที่ 1 และชั้นที่ 3 เป็นหลักสูตรการสร้าง “ครูสัมมาทิฐิ” สำหรับผู้มีจิตอาสาซึ่งผ่านหลักสูตรชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 มาแล้ว เน้นการฝึกให้เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดธรรม ให้แก่ผู้ต้องการเรียนรู้การเป็นชาวพุทธที่ดี

คณะทีมงานวิจัยมุ่งศึกษาประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามแนวทาง ธรรมนาว่า “วัง” ซึ่งเป็น แนวทางในการถ่ายทอดความรู้และคุณธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการของ กลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถวางแผนเพื่อขยายผลการฝึกอบรมไปยังกลุ่มประชาชนอื่น ๆ ได้ ทั่วประเทศ เพื่อสนับสนุนพระราชปณิธานขององค์พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสร้างความ เจริญก้าวหน้าด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพระสงฆ์และประชาชนชาวไทยที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการ ฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย
2. เพื่อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับ คณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

“ประสิทธิผล” หมายถึงผลสำเร็จของการดำเนินงานที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ หรือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Kaplan & Norton, 1996) ประสิทธิภาพจึงเป็น ตัวชี้วัดความสามารถขององค์การในการสร้างผลผลิตและผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Cameron & Whetten, 1983) โดยสามารถจำแนกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1. ประสิทธิภาพของบุคคล (Individual Effectiveness) ซึ่งมุ่งเน้นผลสำเร็จของการปฏิบัติงานส่วนบุคคล และ 2. ประสิทธิภาพของ องค์การ (Organizational Effectiveness) ซึ่งมุ่งเน้นผลรวมของการดำเนินงานขององค์การ (Etzioni, 1964)

แนวคิดของ Kaplan และ Norton (1996) ได้นำเสนอกรอบแนวคิด “Balanced Scorecard” ซึ่งเป็นเครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพขององค์การใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านผู้รับบริการ ด้าน กระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา โดยถือเป็นแนวทางสำคัญที่ใช้ประเมินความสำเร็จของ องค์การในเชิงองค์รวม

นอกจากนี้ Likert (1967) อธิบายว่าประสิทธิผลขององค์การขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากร ความร่วมมือในทีม และบรรยากาศขององค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วน Katz และ Kahn (1978) ได้เสนอ

Citation : พระครูสุจิตต์บัณฑิต (กฤษณา กิตติโสภโณ), พระเมธีวชิรประชาทร (ประยูร นนทโย), พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปณญา สิริ), และ สุรพล สุธะพรหม. (2569). ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชน ชาวไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296149.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>

แนวคิดเชิงระบบ (System Theory) ว่าองค์การที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม และรักษาสัมดุลระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Output)

การประเมินประสิทธิผลขององค์การสามารถวัดได้จากหลายแนวทาง ได้แก่ 1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal-Attainment Approach) 2. การวัดเชิงระบบ (System Approach) 3. การวัดเชิงกลยุทธ์เฉพาะส่วน (Strategic Constituencies Approach) และ 4. การวัดเชิงคุณค่า (Competing Values Approach) (Cameron & Quinn, 1999)

แนวคิดการจัดการฝึกอบรม

การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมผ่านการจัดโครงการฝึกอบรมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานของบุคลากร ผู้รับผิดชอบด้านการฝึกอบรม รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ การบริหารงานฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพจึงไม่ใช่เพียงการเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการฝึกอบรมเท่านั้น แต่ผู้ดำเนินงานฝึกอบรมจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์อย่างกว้างขวาง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา และศาสตร์การจัดการ เพื่อช่วยให้สามารถกำหนดหลักสูตรและโครงการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทขององค์กร นอกจากนี้ ยังควรมีความรู้ด้านการบริหารและการพัฒนาบุคลากรด้วย วิธีการอื่นนอกเหนือจากการฝึกอบรม มีความเข้าใจในหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และปฏิบัติต่อผู้เข้าอบรมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีความรู้พื้นฐานด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์สำหรับการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นต่อการบริหารงานฝึกอบรม อีกทั้งผู้ดำเนินการฝึกอบรมควรมีทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้สามารถประสานงานและดำเนินงานฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ณัฐพันธ์ เขจรนันทน์, 2545)

สำหรับขอบเขตด้านเนื้อหา นั้น คณะผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมาว “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประกอบด้วย แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ความสนใจในเนื้อหาและความต้องการพัฒนาทักษะส่วนตัว และความพร้อม (Readiness) การเตรียมตัวและระดับความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลต่อการเรียนรู้ 2) ปัจจัยด้านเนื้อหาและหลักสูตร ประกอบด้วย ความเหมาะสมของเนื้อหา (Relevance of Content) เนื้อหาต้องสอดคล้องกับเป้าหมายการฝึกอบรมและความต้องการของคณะสงฆ์และประชาชน และความชัดเจนและเข้าใจง่าย (Clarity) การนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ 3) ปัจจัยด้านกระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย วิธีการฝึกอบรม (Training Methods) วิธีการที่เหมาะสม เช่น การบรรยาย กิจกรรมเชิงปฏิบัติ หรือการฝึกงานภาคสนาม มีผลต่อการเรียนรู้ และเครื่องมือและสื่อ (Training Tools and Materials) การใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการฝึกอบรม 4) ปัจจัยด้านวิทยากร ประกอบด้วย คุณสมบัติของวิทยากร (Trainer's Qualifications) วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดีส่งผลต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม และการสื่อสาร (Communication Skills) ความสามารถในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม 5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย สถานที่ฝึกอบรม (Training Environment) บรรยากาศที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ และระยะเวลา (Duration) ระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 6) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย (Management Support) การสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายช่วยสร้าง

Citation : Kittisobhano, K., Nonthiyo, P., Panyasiri, P., & Suyaprom, S. (2026). Effectiveness of Training Management Based on Practice of Dhamma – Nava “Among thai Sangha and People. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296149. <https://doi.org/10.65205/Jlgisrru.2026.e296149>

ความสำเร็จในการจัดการฝึกอบรม และการติดตามผล (Follow-up) การประเมินผลและติดตามการนำความรู้ไปใช้ในงานจริง

แนวคิดตามหลักธรรมนาว่า “วัง”

หลักธรรมนาว่า “วัง” เป็นหนังสือชุดพระราชทานที่จัดวางคู่มือชีวิต ในรูปกระบวนการ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดปัญญาในการดับทุกข์อย่างเป็นระบบ แกนกลางของชุดหนังสือขึ้นอยู่กับนัยของศาสตร์หรือความจริงอันประเสริฐคืออริยสัจ 4 โดยทำให้สาระที่มักถูกมองว่ายากกลายเป็นลำดับวิธีที่ทำได้จริงในชีวิตประจำวัน หนังสือทั้ง 4 เล่ม ได้แก่ หลักการชาวพุทธ อริยสัจภาวนา หลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ และแนวทางปฏิบัติธรรมนาว่า “วัง” จัดเรียงจากความเข้าใจที่ถูกต้องไปสู่การภาวนาและต่อยอดเป็นแนวปฏิบัติที่ทำได้จริง พร้อมอธิบายหลักธรรมสำคัญ เช่น พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 ขั้น 5 ธาตุกัมมัฏฐาน และการพิจารณากาย เพื่อให้ผู้ศึกษามีกรอบคิดที่ไม่หลงรูปแบบแต่เข้าถึงเป้าหมายคือความพ้นทุกข์ นัยสำคัญของธรรมนาว่า “วัง” จึงอยู่ที่การจัดระบบความรู้ให้เป็นกระบวนการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติที่เชื่อมโยงเหตุและผลอย่างตรงไปตรงมา เปิดพื้นที่ให้พิสูจน์ด้วยการลงมือปฏิบัติ และเน้นการเปลี่ยนแปลงภายในมากกว่าการรู้เชิงทฤษฎี (พระจรรณโณ ภิกขุ, 2567)

ในเชิงแนวคิดเชิงปฏิบัติ ธรรมนาว่า “วัง” วางเส้นทางฝึกที่ค่อย ๆ ลดความยึดมั่นในกายและใจ ด้วยการทำให้ผู้ปฏิบัติเห็นความจริงของสภาวะตามลำดับ เริ่มจากการอธิษฐานจิตเข้าถึงพระรัตนตรัยเพื่อสร้างฐานศรัทธาและพลังใจ จากนั้นฝึกท่องธาคัมมัฏฐาน 4 เพื่อมองกายเป็นเพียงธาตุ และพิจารณากาย 6 ขันตอนเพื่อเห็นความไม่เที่ยง ต่อด้วยการท่องและเรียนรู้ขั้น 5 แล้วฝึกกำหนดดูการเกิดดับของอารมณ์อย่างมีสติ เมื่อเริ่มเห็นการเกิดดับชัดเจน จึงนำขั้น 5 ลงสู่อริยสัจ 4 โดยจัดประสบการณ์ตรงให้เห็นทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และแนวปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ กระบวนการนี้ทำให้การภาวนาไม่ลอยตัว แต่เป็นการฝึกมรรคในชีวิตจริงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเสริมด้วยการแผ่เมตตา การขอขมาลาโทษ และการใช้พระปริตรในฐานะเครื่องคุ้มครองใจ รวมทั้งการประกาศทานและอุทิศบุญเพื่อหนุนการดำรงชีวิตด้วยกุศลผลลัพธ์ที่มุ่งหมายจึงไม่ใช่เพียงความสงบชั่วคราว แต่เป็นการค่อย ๆ ถอนรากของตัณหาและอวิชชาตามลำดับ จนเกิดความรู้แจ้งภายในที่นำไปสู่ความคลายทุกข์อย่างยั่งยืน (พระจรรณโณ ภิกขุ, 2567)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (Concepts and Theories of Management)

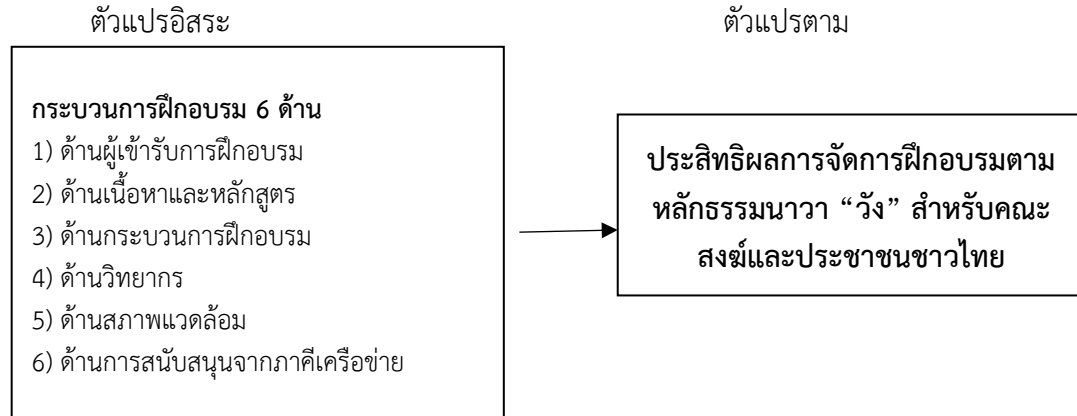
แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการมีพัฒนาการจากการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ของ Frederick W. Taylor (1911) ซึ่งเน้นประสิทธิภาพของการทำงาน ผ่านการศึกษาวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบและการใช้แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ต่อมา Henri Fayol (1916) ได้พัฒนาแนวคิดหลักการบริหาร 14 ประการ และกระบวนการบริหาร 5 ขันตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม

Luther Gulick (1937) ได้ต่อยอดแนวคิดนี้ในรูปแบบ POSDCoRB ซึ่งใช้เป็นหลักการบริหารในองค์การสมัยใหม่ ส่วน Max Weber (1947) ได้เสนอแนวคิด Bureaucratic Management โดยเน้นการบริหารที่มีระบบกฎระเบียบและความเป็นเหตุเป็นผล ในปัจจุบัน แนวคิดการบริหารได้ขยายไปสู่ การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับตัวขององค์กรต่อสภาพแวดล้อม การพัฒนาองค์การให้ยั่งยืน และการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) (Drucker, 1993) ทั้งนี้เมื่อประยุกต์กับบริบทของพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการเชิงพุทธ เน้นหลักอริยสัจ 4 (ฉันทะ วิริยะ

จิตตะ วิมังสา) และหลักสัปายะ 7 เพื่อให้การบริหารเป็นไปด้วยความเมตตาและปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2547)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยพระสงฆ์และประชาชนที่เข้าร่วมการอบรมโครงการธรรมนาวา “วัง” ในพื้นที่ 37 จังหวัดทั่วประเทศไทย โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 51,416 รูปหรือคน แบ่งเป็นพระสงฆ์จำนวน 13,951 รูป และประชาชนจำนวน 33,884 คน ครอบคลุมพื้นที่ทุกภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, 2564) ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ทั้งนี้ ได้ดำเนินการคำนวณแยกตามรายจังหวัด เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและสะท้อนบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น พระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 425 รูป คำนวณได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 207 รูป เป็นต้น

เมื่อรวมกลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 37 จังหวัด พบว่า งานวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 12,545 รูปหรือคน แบ่งเป็นกลุ่มพระสงฆ์จำนวน 6,251 รูป และกลุ่มประชาชนจำนวน 6,294 คน ซึ่งกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ภาค	จังหวัด	กลุ่มพระสงฆ์		กลุ่มประชาชน	
			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	กลาง	กรุงเทพมหานคร	425	207	4,100	365
2		กำแพงเพชร	100	80	495	222
3		ชัยนาท	100	80	1,500	316
4		นครนายก			1,980	333
5		นครปฐม			1,870	330
6		นครสวรรค์	1,000	286		
7		ปทุมธานี	59	52	2,300	341
8		ปราจีนบุรี	33	31	217	141
9		พระนครศรีอยุธยา	900	277	298	171
10		เพชรบูรณ์	250	154	650	248
11		ลพบุรี	1,150	297	2,120	337
12		สมุทรปราการ	101	81	1,880	330
13		สระบุรี	600	240	681	252
14		อุทัยธานี	298	171		
15	ตะวันตก	สุพรรณบุรี	400	200	800	267
16	ตะวันออก	ชลบุรี	240	150	250	154
17		ระยอง	750	261	750	261
18	เหนือ	เชียงราย	100	80	495	222
19		เชียงใหม่	400	200	1,500	316
20		น่าน	100	80	495	222
21		พิษณุโลก	250	154	1,950	332
22		ลำพูน	253	155		
23		สุโขทัย	100	80	495	222
24		กาฬสินธุ์	198	133	1,005	287
25		ขอนแก่น	495	222	495	222
26		นครราชสีมา	26	25		
27		มหาสารคาม	880	275	1,980	333
28		ร้อยเอ็ด	900	277	2,500	345
29		เลย	100	80	93	76
30		ศรีสะเกษ	298	171	298	171
31		สุรินทร์	1,350	309		
32	ตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย	297	171	297	171
33		หนองบัวลำภู	1,200	300		
34		อุบลราชธานี	199	133	1,300	306
35		ปัตตานี	150	110	446	211
36	ใต้	นราธิวาส	100	80	495	222
37		กระบี่	149	109	149	109

3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษารั้งนี้ได้มาจากพื้นที่ 37 จังหวัดทั่วประเทศ โดยคณะผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้นจำนวน 148 รูปหรือคน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีบทบาท หน้าที่ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินโครงการธรรมนาวา “วัง” ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนกระบวนการดำเนินงาน บริบทพื้นที่ และผลที่เกิดขึ้นจากโครงการได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

Citation : พระครูสุจิตต์บัณฑิต (กฤษฏา กิตติโสภโณ), พระเมธีวชิรประชาทร (ประยูร นนทโย), พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปณญาสิริ), และ สุรพล สุธะพรหม. (2569). ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชนชาวไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296149.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>

- 1) กลุ่มพระสงฆ์สังฆาธิการ คือ เจ้าคณะจังหวัด จำนวน 37 รูป ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนในจังหวัด
- 2) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 37 คน ซึ่งอำนวยความสะดวกในการจัดอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนในจังหวัด
- 3) กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง คือ ประชาชนที่เข้าอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” ในจังหวัด จำนวน 37 คน
- 4) กลุ่มเยาวชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เยาวชนที่เข้าอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” ในจังหวัด จำนวน 37 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Introduced Interview Form) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติ ตลอดถึงกระบวนการในการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity for Scale , S-CVI) เท่ากับ 1.00

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ การศึกษาชั้นสูงสุด และประสบการณ์ในการจัดการพื้นที่มรดกโลก ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ใน 6 ด้าน ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) ทาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1971) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.977

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้ช่วยผู้วิจัยซึ่งเป็นคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพื้นที่ทั้ง 37 จังหวัด ทำหน้าที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ทั้งในส่วนของการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดไว้ในแผนการวิจัย ทั้งนี้ ผู้ช่วยผู้วิจัยได้รับการชี้แจงแนวทาง ขั้นตอน และจริยธรรมในการวิจัยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความเป็นระบบและลดความคลาดเคลื่อนจากผู้เก็บข้อมูล

ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่แล้ว ผู้ช่วยผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลทั้งหมดกลับมายังคณะผู้วิจัยส่วนกลาง เพื่อดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสอดคล้องของข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและแนวโน้มของตัวแปรที่ศึกษา อันเป็นพื้นฐานในการอธิบายผลการวิจัยในภาพรวมอย่างเป็นระบบ

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์เชิงประเด็นหรือเชิงสาระ เพื่อสกัดประเด็นสำคัญ รูปแบบ และความหมายที่ปรากฏจากข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้ เพื่อเสริมความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ซึ่งประกอบด้วยการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูล ผู้วิจัย กรอบแนวคิดหรือทฤษฎี และวิธีการวิจัย เพื่อยืนยันความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อค้นพบจากการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมาว “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย พบว่า

คณะสงฆ์และประชาชนชาวไทยมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมาว “วัง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของคณะสงฆ์ไทยที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมาว “วัง” โดยภาพรวม

(n=5,711)			
ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรม ตามหลักธรรมาว “วัง”	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.23	0.73	มาก
2) ด้านเนื้อหาและหลักสูตร	4.07	0.82	มาก
3) ด้านกระบวนการฝึกอบรม	4.06	0.80	มาก
4) ด้านวิทยากร	4.07	0.82	มาก
5) ด้านสภาพแวดล้อม	4.09	0.83	มาก
6) ด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย	4.12	0.82	มาก
7) ด้านการบริหารจัดการ	4.09	0.80	มาก
ภาพรวม	4.11	0.74	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่า คณะสงฆ์ไทยมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมาว “วัง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของประชาชนชาวไทยที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” โดยภาพรวม

(n=7,834)

ประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรม ตามหลักธรรมนาว่า “วัง”	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.12	0.77	มาก
2) ด้านเนื้อหาและหลักสูตร	4.01	0.84	มาก
3) ด้านกระบวนการฝึกอบรม	4.03	0.79	มาก
4) ด้านวิทยากร	4.08	0.82	มาก
5) ด้านสภาพแวดล้อม	4.06	0.82	มาก
6) ด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย	4.10	0.80	มาก
7) ด้านการบริหารจัดการ	4.04	0.77	มาก
ภาพรวม	4.06	0.73	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนชาวไทยมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

จากการศึกษาประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย พบว่า พระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามโครงการธรรมนาว่า “วัง” ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุที่มีอายุ 21-30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการกระจายตัวของผู้ที่จำพรรษาครอบคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมโครงการ โดยเฉพาะหลักสูตร 1 วัน รู้จักโครงการผ่านสื่อออนไลน์และเครือข่ายทางสังคม และส่วนใหญ่เพิ่งเริ่มต้นปฏิบัติตามแนวทางของโครงการได้ไม่นาน ทั้งนี้พระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ในขณะที่ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามโครงการธรรมนาว่า “วัง” มีสัดส่วนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนและคนวัยทำงานตอนต้น มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรี ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษาและรับราชการเป็นหลัก มีการกระจายตัวของผู้ที่อยู่อาศัยครอบคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มากกว่าครึ่งเคยผ่านการอบรมโครงการ โดยเฉพาะหลักสูตร 1 วัน รู้จักโครงการผ่านเครือข่ายทางสังคมและสื่อออนไลน์ และส่วนใหญ่ยังไม่เคยปฏิบัติตามแนวทางของโครงการมาก่อน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการขยายการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติตามแนวทางธรรมนาว่า “วัง” ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นในอนาคต เมื่อพิจารณาระดับความพึงพอใจของประชาชนชาวไทยที่มีต่อประสิทธิผลการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เช่นเดียวกัน

สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่สะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรธรรมนาว่า “วัง” เป็นแนวทางการฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ที่มีจุดเด่นสำคัญหลายประการ ได้แก่ ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทุกเพศวัย ที่มีการปรับเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล มีเป้าหมายในการปลูกฝังคุณธรรม พัฒนาทักษะชีวิต ผ่านการระลึกถึงพระรัตนตรัยและการฝึกทักษะการรู้เท่าทันอารมณ์ มีความครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผ่านการบรรยาย ยกตัวอย่างจากผู้มีประสบการณ์จริง การสนทนาธรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติจริง โดยมีสื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน มีเนื้อหาที่ครอบคลุมหลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ 4 ธาตุกรรมฐาน 4 ฯลฯ ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีการจัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมจากง่ายไปยาก พร้อมการสอดแทรกกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าอบรม มีการยกตัวอย่างบุคคลต้นแบบที่หลากหลาย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ปฏิบัติ และที่สำคัญที่สุด คือมีเป้าหมายหลักเพื่อการดับทุกข์ เยียวยาจิตใจ สร้างสุขภาวะ และยกระดับคุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม

กระบวนการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป ในการร่วมกันขับเคลื่อนองค์ความรู้และกิจกรรมการปฏิบัติธรรมสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ผ่านรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการจัดฝึกอบรมในสถานศึกษา ชุมชน การส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการเผยแพร่หลักธรรมผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวนี้ นอกจากจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อยอดองค์ความรู้ ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติธรรมอย่างแพร่หลาย อันจะนำมาซึ่งสันติสุขอย่างแท้จริงและยั่งยืนแก่ปวงชน ตามเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย พบว่า

1) ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมตามช่วงวัย การศึกษา หรือความสนใจ เพื่อปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสม สร้างแรงจูงใจด้วยการมีส่วนร่วม อภิปราย ตั้งคำถาม และให้ข้อมูลหลักสูตรล่วงหน้า

2) ด้านเนื้อหาและหลักสูตร ควรปรับเนื้อหาให้กระชับ เข้าใจง่าย เชื่อมโยงกับการใช้ในชีวิตจริง จัดทำสื่อที่หลากหลาย และพัฒนาหลักสูตรแบบชุดการเรียนรู้ย่อย (modular) เพื่อความยืดหยุ่นในการจัดอบรม

3) ด้านกระบวนการฝึกอบรม ควรใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ลงมือปฏิบัติ ทำกิจกรรมกลุ่ม อภิปราย ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ ประเมินผลหลากหลายวิธี เช่น แบบสอบถาม การสะท้อนความคิดเห็น

4) ด้านวิทยากร ควรคัดเลือกวิทยากรที่มีทั้งความรู้และทักษะการถ่ายทอด จัดอบรมพัฒนาวิทยากรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ใช้กิจกรรมและสื่อให้การอบรมน่าสนใจขึ้น

5) ด้านสภาพแวดล้อม ควรจัดสถานที่อบรมให้เงียบสงบ สะอาด ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้เพียงพอ แบ่งสัดส่วนพื้นที่ให้เหมาะกับกิจกรรมแต่ละอย่าง

6) ด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยสนับสนุน ประสานกับสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเพื่อติดตาม ส่งเสริมผู้ผ่านการอบรม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1 ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย

การจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย ทั้งด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านเนื้อหาและหลักสูตร ด้านกระบวนการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย มีประสิทธิภาพสูง ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรธรรมนาว่า “วัง” ได้พัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของการฝึกอบรมให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งการปรับเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และช่วงวัยของผู้เข้าอบรม มีการจัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสม ใช้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรธรรมนาว่า “วัง” มีความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมอย่างรอบด้าน คำนึงถึงความต้องการและบริบทของผู้เข้าอบรมเป็นหลัก โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (2562) ที่ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยตามหลักพุทธธรรม พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมควรปรับให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยการนำชุมชน ผู้ปกครอง และสถานศึกษามาสนับสนุนบทบาทการอบรมด้วย จึงจะทำให้เกิดผลสำเร็จ ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ ชุตินธโร) (2559) ที่ศึกษารูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ต้องขังหญิงตามพุทธวิธี พบว่า ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน คือ เนื้อหาที่เข้าใจง่าย การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การใช้สื่อที่น่าสนใจ การประเมินผลที่ครอบคลุม และการบูรณาการหลักธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงจะทำให้ผู้เข้าอบรมเห็นคุณค่าและเกิดการเปลี่ยนแปลง และยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ สมชัย กลิ่นจันทร์ และคณะ (2559) ได้เสนอไว้ นั่นคือ ควรจัดตั้งศูนย์กลางในการเผยแผ่ธรรมะที่ทันสมัย มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี และใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรธรรมนาว่า “วัง” ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแผ่หลักธรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จึงเห็นได้ว่า ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้เคยศึกษามาก่อน ทั้งนี้เพราะว่า การจัดการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพจะต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เข้าอบรม ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบกิจกรรม วิทยากร การประเมินผล สื่อการสอน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ดังที่หลักสูตรธรรมนาว่า “วัง” ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้้อย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการเผยแผ่หลักธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย

พระสงฆ์และประชาชนชาวไทยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” ทั้งด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้านเนื้อหาและหลักสูตร ด้านกระบวนการฝึกอบรม ด้านวิทยากร ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ทั้งนี้เนื่องจากการปรับปรุงองค์ประกอบเหล่านี้ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของกลุ่มเป้าหมายจะช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (2562) ได้ศึกษาพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมควรคำนึงถึงการปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และอาศัยความ

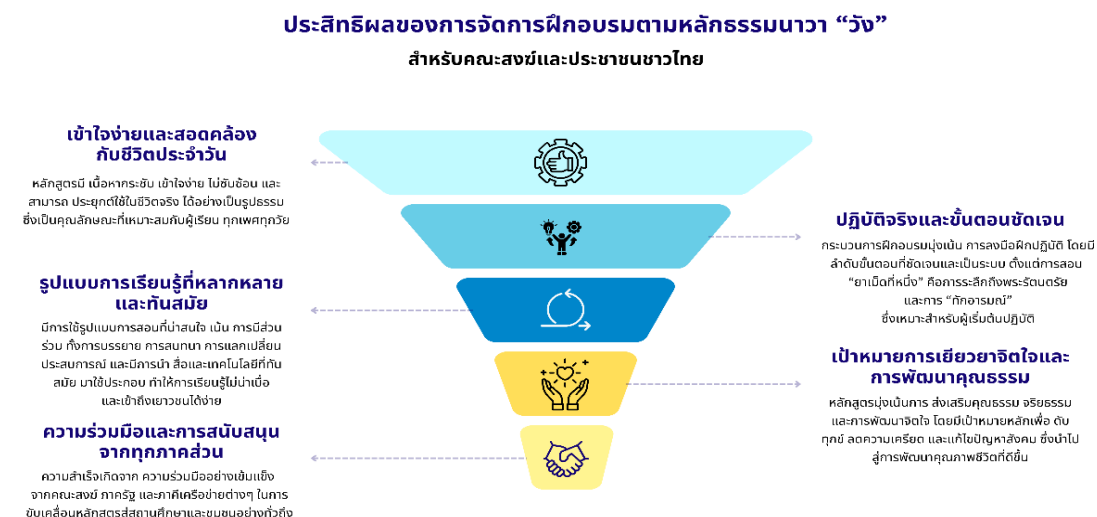
Citation : Kittisobhano, K., Nonthiyo, P., Panyasiri, P., & Suyaprom, S. (2026). Effectiveness of Training Management Based on Practice of Dhamma – Nava “Among thai Sangha and People. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296149. <https://doi.org/10.65205/jlgsirru.2026.e296149>

ร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งสถานศึกษา ชุมชน และครอบครัว จึงจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผล การศึกษาของ คุณพระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไ้ ชุตินธโร) (2559) ที่พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การใช้สื่อที่น่าสนใจ ตลอดจนการใช้หลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง จึงจะทำให้ผู้เข้าอบรมเห็นคุณค่าและเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากนี้ สมชัย กลิ่นจันทร์ และคณะ (2559) ยังได้เสนอแนะแนวทางในการ พัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ คือ การจัดตั้งศูนย์การเผยแผ่ธรรมะที่ทันสมัย การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี และการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งหากนำมาปรับใช้กับการจัด อบรมธรรมนาว่า “วัง” ก็น่าจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ข้อเสนอแนะดังกล่าวยังสอดคล้องกับ กรศิริ คตภูธร (2558) ที่ได้ศึกษาพุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งแนะนำว่า ควรปรับปรุงแบบและวิธีการให้ทันสมัย เน้นกิจกรรมที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม สอนให้รู้จักการสร้างสุขภาวะ ทางจิตใจ และใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ศาสนาคงความเป็นเสาหลักของสังคมไทย สืบไป

โดยสรุปจึงเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการ เผยแผ่หลักธรรมและการส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพตามที่ปรากฏในงานวิจัยอื่น ๆ ทั้งในแง่ของการ ปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของกลุ่มเป้าหมาย การใช้ รูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ การพัฒนาบุคลากร รวมถึง การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งหากสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ก็จะช่วยให้ การเผยแผ่หลักธรรมและการปลูกฝังคุณธรรมในสังคมไทยเกิดผลสัมฤทธิ์และนำมาซึ่งความมั่นคงอย่างยั่งยืน ต่อไป

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

Citation : พระครูสุธีรัตตบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภโณ), พระเมธีวชิรประชาทร (ประยูร นนทโย), พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปญญา สิริ), และ สุรพล สุยะพรหม. (2569). ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชนชาวไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296149.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>

จากภาพที่ 2 พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” สำหรับคณะสงฆ์และประชาชนชาวไทย สามารถสรุปเป็น 5 ประเด็นหลักได้ดังนี้

1. หลักสูตรที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน หลักสูตรมี เนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และสามารถ ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกเพศทุกวัย

2. การเน้นการปฏิบัติจริงและขั้นตอนที่ชัดเจน กระบวนการฝึกอบรมมุ่งเน้น การลงมือฝึกปฏิบัติ โดยมี ลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ ตั้งแต่การสอน “ยาเม็ดที่หนึ่ง” คือการระลึกถึงพระรัตนตรัย และการ “ทักษิณารมณ์” ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นปฏิบัติ

3. รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย มีการใช้รูปแบบการสอนที่น่าสนใจ เน้น การมีส่วนร่วม ทั้งการบรรยาย การสนทนา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีการนำ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ประกอบ ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อและเข้าถึงเยาวชนได้ง่าย

4. เป้าหมายการเฝ้าระวังจิตใจและการพัฒนาคุณธรรม หลักสูตรมุ่งเน้นการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาจิตใจ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อ ดับทุกข์ ลดความเครียด และแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5. ความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ความสำเร็จเกิดจาก ความร่วมมืออย่างเข้มแข็งจากคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคีเครือข่ายต่างๆ ในการขับเคลื่อนหลักสูตรสู่สถานศึกษาและชุมชนอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” ให้เป็นโครงการหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาคุณธรรมของคณะสงฆ์และประชาชน โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และการสนับสนุนที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เพื่อขยายผลการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาวา “วัง” ไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายในวงกว้าง ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ครอบครัว และผู้ด้อยโอกาส

3. ควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่หลักธรรมนาวา “วัง” ผ่านช่องทางที่หลากหลาย ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และควรมีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรพัฒนาหลักสูตรธรรมนาวา “วัง” ให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมตามความต้องการและบริบทของผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มได้ เช่น แยกหลักสูตรตามช่วงวัย ระดับการศึกษา หรือความสนใจ

2. ควรเพิ่มการใช้สื่อการเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้การอบรมน่าสนใจและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

3. ควรใช้สื่อเทคโนโลยีและช่องทางออนไลน์ต่างๆ ในการเผยแพร่และจัดอบรมหลักธรรมนาว่า “วัง” ให้ทั่วถึง สะดวก และเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น ทำเป็นคลิปวิดีโอ บทความ อินโฟกราฟิก เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาติดตามผลสัมฤทธิ์ของการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” ในระยะยาว เพื่อประเมินความยั่งยืนของการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพชีวิตของผู้เข้ารับการอบรม

2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเจาะลึก เพื่อศึกษารูปแบบและปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ใช้หลักธรรมนาว่า “วัง” ในบริบทต่างๆ เช่น ในองค์กร สถานศึกษา ชุมชน เป็นต้น เพื่อค้นหาแนวทางการขยายผลที่เหมาะสม

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดอบรมธรรมนาว่า “วัง” รูปแบบต่างๆ เช่น การอบรมในชั้นเรียน การอบรมผ่านสื่อออนไลน์ การอบรมแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรศิริ คตภูธร. (2558). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 4(2), 54–69.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2545). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- พระครูภาวนาโชติคุณ (กุ้ยไฮ้ ชุตินฺธโร). (2559). รูปแบบการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องขังหญิงตามพุทธวิธี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(3), 63–80.
- พระจรรณโณ ภิกขุ. (2567). *หลักการชาวพุทธ ธรรมนาว่า “วัง”*. เชียงใหม่: สถานศึกษาธรรมดอยธรรมนาว่า.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2547). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรมผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 59–70.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ*. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชัย กลิ่นจันทร์, และคณะ. (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา: การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), 205–215.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2568). ข่าวสารประชาสัมพันธ์ทั่วไป. สืบค้น 2568, 16 มกราคม จาก <https://ayutthaya.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/323793>
- หนังสือพิมพ์ข่าวสดออนไลน์. (2568,). “เลขาธิการพระราชวัง” เชิญหนังสือธรรมนาว่า “วัง” ถวายแด่เจ้าคณะจังหวัดบึงกาฬ. สืบค้นจาก <https://www.banmuang.co.th/news/politic/405141#:~:text=หนังสือธรรมนาว่า%20%20%20วัง%20มี,ทักวียเข้าถึงได้ง่าย>

Citation : พระครูสุจิตต์บัณฑิต (ภุชญา กิตติโสภโณ), พระเมธีวชิรประชาทร (ประยูร นนทโย), พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปณฺญาสิริ), และ สุรพล สุธะพรหม. (2569). ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชนชาวไทย. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 10(1), e296149.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>

- Cameron, K. S., & Quinn, R. E. (1999). Diagnosing and changing organizational culture: Based on the competing values framework. Addison-Wesley.
- Cameron, K. S., & Whetten, D. A. (1983). Organizational effectiveness: A comparison of multiple models. Academic Press.
- Cronbach, L. J. (1971). Essentials of psychological testing (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Drucker, P. F. (1993). Management: Tasks, responsibilities, practices. HarperBusiness.
- Etzioni, A. (1964). Modern organizations. Prentice-Hall.
- Fayol, H. (1916). Administration industrielle et générale. Dunod.
- Gulick, L. (1937). Notes on the theory of organization. In L. Gulick & L. Urwick (Eds.), Papers on the science of administration. Institute of Public Administration.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). The balanced scorecard: Translating strategy into action. Harvard Business Press.
- Katz, D., & Kahn, R. L. (1978). The social psychology of organizations (2nd ed.). Wiley.
- Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. McGraw-Hill.
- Nadler Leonard. (1982). Designing Training Program : The Critical Events Mode. Massachusetts :Addison-Wesley Publishing Company,

Citation : พระครูสุธีรจิตต์บัณฑิต (กฤษณา กิตติโสภโณ), พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนทโย), พระครูเมธีสิริธรรมบัณฑิต (ปัญญา ปณญาสิริ), และ สุรพล สุธะพรหม. (2569). ประสิทธิภาพการจัดการฝึกอบรมตามหลักธรรมนาว่า “วัง” สำหรับคณะสงฆ์ และประชาชนชาวไทย. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296149.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296149>